

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра державно-правових дисциплін

ДИПЛОМНА РОБОТА
магістра
на тему:
«СУВЕРЕНІТЕТ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»

Виконав студент II курсу
спеціальності 081 «Право»
Балута Родіон Вячеславович

Науковий керівник:
д.ю.н., професор
Крижановський А.Ф.

Рецензент:
к.ю.н., доцент
Атаманова Н.В.

Одеса – 2020

АНОТАЦІЯ

Балута Родіон Вячеславович.

Суверенітет сучасної держави у глобалізованому світі: теорія і практика– На правах рукопису.

Дипломна робота магістра, спеціальність Спеціальності 081 «Право», Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2020 рік.

Дипломна робота складається зі вступу, основної частини, яка включає три розділи, висновки і список використаних джерел.

Глобалізація, яка стала важливою ознакою сучасної епохи, спричиняє потужний вплив на усі найважливіші сфери життєдіяльності суспільства (економічну, політичну, ідеологічну, соціальну, релігійну, правову та ін.), і вже тривалий час викликає гострі дискусії науковців і політичні протистояння, має своїх вірних adeptів і непримиренних противників. Представники політичної науки і юриспруденції жваво обговорюють вплив глобалізації на буття політики, державної влади, і особливо – на державний суверенітет. Великий спектр теоретичних і прикладних проблем, які породжує глобалізація у царині забезпечення суверенітету сучасної держави, вимагає адекватної цій проблематиці методології та комплексного, міждисциплінарного підходу.

У роботі сучасна держава бачиться як динамічний феномен, чиї якості (легітимність, правова природа, суверенність) доповнюються і трансформуються під впливом мінливих умов її буття. Сучасна держава існує у глобальній системі взаємозалежності з іншими державами-членами світового співтовариства і поєднує керівну, примусову владу з концепцією людських прав.

У результаті аналізу наявної ситуації автор висловлює гіпотезу, що з концептом сучасної держави кореспондується концепт ліберального державного суверенітету, який конструюється умовами входження держав у різноманітні міжнародні і регіональні міждержавні об'єднання і

делегуванням їм певних повноважень Проте те не нівелює наявність і зміст державного суверенітету. Держава як соціальний інститут продовжує залишатися необхідною для здійснення притаманних їй функцій.

Разом з тим, проблематика ролі і значення держави та її функцій у сучасних умовах непередбачуваності і мінливості суспільного буття актуалізується для загальнотеоретичної юриспруденції.

Ключові слова: сучасна держава, суверенітет держави, глобалізація, ліберальний суверенітет держави.

ABSTRACT

Baluta Rodion Viacheslavovich.

Modern state sovereignty in a globalized world: theory and practice –
printed as manuscript.

Master's thesis, specialty 081 «Law», International Humanitarian University,
Odessa, 2020.

The present thesis is composed of an introduction, the main body, which includes three sections, the summary, and list of used references.

Globalization, which became an important feature of the modern epoch, entails a powerful impact on the most important areas of society (the economic, political, ideological, social, religious, legal areas, and so on), has been causing heated discussions between academics, along with political resistance, for some time now, and has its own devoted adepts and irreconcilable opponents. Representatives of political science and jurisprudence actively discuss the effects of globalization on the existence of politics, state power, and especially – on state sovereignty. A large spectrum of the theoretical and practical problems born out of globalization in the area of insuring the sovereignty of the modern state requires an adequate methodology and a complex, interdisciplinary approach.

In this work, the modern state is seen as a dynamic phenomenon, whose qualities (legitimacy, lawful nature, sovereignty) are being supplemented and transformed under the influence of the changing conditions of its existence. The modern state exists in a global system of interdependence with other member-states of the world community, and connects a governing, coercive power with the concept of human rights.

As a result of the analysis of the existing situation, the author hypothesizes that the concept of the modern state corresponds with the concept of liberal state sovereignty, which is constructed by the conditions of state entrance into various international and regional intergovernmental organizations and the delegation of certain powers to the latter. However, this doesn't level the existence or the content

of state sovereignty. The state as a social institution continues to be necessary for the exercise of its inherent functions.

At the same time, the issues surrounding the role and importance of the state and its functions in the current unpredictable and variable conditions of social existence are actualized for general theoretical jurisprudence.

Keywords: modern state, state sovereignty, globalization, liberal state sovereignty.

З М І С Т

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТИ «ДЕРЖАВА» ТА «СУВЕРЕНІТЕТ» У СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ	12
1.1. Сучасна держава: природа і ознаки	12
1.2. Суверенітет як обов'язкова ознака сучасної держави	17
РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ У ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОМУ ВИМІРІ.....	29
2.1. Генеза глобалізації	29
2.2. Теоретичні підходи до феномена глобалізації.....	37
2.3. COVID-19 та його вплив на глобалізаційні процеси.....	47
РОЗДІЛ 3. ДІАЛЕКТИКА СПІВДНОШЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І СУВЕРЕНІТЕТУ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	55
3.1. Закономірності і тенденції взаємодії глобалізації і суверенітету держави у сучасних умовах	55
3.2. Трансформації сучасної держави та її суверенітету....	64
3.3. Суверенітет України в епоху глобалізації.....	76
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балута Р.В. Суверенитет современного государства как предмет глобализационного дискурса. *Чинники Розвитку Юридичних Наук у XXI столітті*: тези доп. між.-нар. наук.-практичної конф. (м. Дніпро, 6–7 листопада 2020 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. – С. 10-13.
2. Битяк Ю. Основні напрями наукових досліджень у галузі конституційного, муніципального, міжнародного права, адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 2. 2013. С. 208-220.
3. Войтович Р. В., Солоха М.Т., Глобалізаційні Процеси в сучасному світі: Навч.-метод. Мат. Київ, 2013 52 с.
4. Забгаєв А. В. Проблеми становлення державної ідеології сучасної України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. С. 111-115.
5. Конституція України, від 28 червня 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Кресіна І.О. Методологічні підходи до дослідження державного суверенітету в умовах глобалізації. *Вісник національної академії наук України. Конституційно-правові засади державного суверенітету України До 20-ї річниці проголошення незалежності України*. № 6. 2011. С. 10-12
7. Крижановський А. Covid-19, право і правовий порядок: метаморфози епохи пандемії. *Юридичний вісник*. №2. 2020. С. 7–16.
8. Кубко Є.Б. Державний суверенітет як властивість державної влади. *Вісник національної академії наук України. Конституційно-правові засади державного суверенітету України До 20-ї річниці проголошення незалежності України*. № 6. 2011. С. 6 – 7.
9. Левчук О.В. Економічна безпека України в умовах глобалізації. Глобальні та національні проблеми економіки. № 6. 2015. С. 190-193.

10. Мамутов В.К. В основі державного суверенітету — суверенітет економічний. Вісник національної академії наук України. Конституційно-правові засади державного суверенітету України До 20-ї річниці проголошення незалежності України. № 6. 2011. С. 7 – 8.
11. Оборотов Ю.Н. Современное государство: основы теории: Учеб. курс. Одесса, 1998. 132 с.
12. Про державний суверенітет України: Декларація від 16 липня 1990 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
13. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11 червня 1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98#Text>
14. Проголошення незалежності України. № 6. 2011. С.8 – 9.
15. Резнік О. Політична самоідентифікація особистості за умов становлення громадянського суспільства: монографія. Київ, 2003. 184 с.
16. Селіванов А.О. Конституційні і міжнародно-правові аспекти забезпечення державного суверенітету України. Вісник національної академії наук України. Конституційно-правові засади державного суверенітету України До 20-ї річниці проголошення незалежності України. № 6. 2011. С.8 – 9.
17. Співак В.М. Суверенна держава у процесі глобалізації. *Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно правові дослідження.»* 2009. № 2. С. 163-173
18. Терзі О.С., Ковальова М.В. Вплив Декларації про державний суверенітет на розвиток конституційного ладу України. *Наука. Релігія. Суспільство.* № 3. 2010. С. 124-128.
19. Чиркин В. Е. Публичная власть в современном обществе. *Журнал российского права.* № 7. 2009. С. 3-13.
20. Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран. Москва, 1997. 568 с.

21. Шемшученко Ю.С. проблема державного суверенітету як предмет наукових досліджень. Вісник національної академії наук України. Конституційно-правові засади державного суверенітету України До 20-ї річниці проголошення незалежності України. № 6. 2011. С. 3 – 4.
22. Alex J. Bellamy, Paul D. Williams, Stuart Griffin Understanding Peacekeeping: Second Edition. Cambridge, 2010. 447 p.
23. Andre Gunder Frank ReORIENT: Global Economy in the Asian Age. California, 1998. 416 p.
24. Anthony Giddens Runaway World: How Globalisation Is Reshaping Our Lives. London, 2002. 140 p.
25. Anthony Giddens The Consequences of Modernity. Stanford, 1990. 186 p.
26. Anthony J. McMichael Globalization, Climate Change, and Human Health. The New England Journal of Medicine. № 368. 2013. P. 1335-1338.
27. Arjun Kharpal, Use of surveillance to fight coronavirus raises concerns about government power after pandemic ends URL: <https://www.cnn.com/2020/03/27/coronavirus-surveillance-used-by-governments-to-fight-pandemic-privacy-concerns.html>
28. B Suresh Lal Health and economic shocks of COVID-19. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*. Vol. 7. № 4. 2020. Pp. 06-12
29. Barry Gills, Andre Gunder Frank The World System: Five Hundred Years or Five Thousand? Routledge, 2014. 344 p.
30. Carol Farbotko, Heather Lazrus, Elaine Stratford Tuvalu, Sovereignty and Climate Change: Considering Fenua, the Archipelago and Emigration. *Island Studies Journal*. Vol. 8. №. 1. 2013. pp. 67-83
31. Charlene Barshefsky, Jonathan G. Cedarbaum, David M. Horn, Sarah Sprinkle COVID-19: US Administration Imposes Export Restrictions on PPE. URL: <https://www.wilmerhale.com/en/insights/client-alerts/20200409-covid19-us-administration-imposes-export-restrictions-on-ppe>

32. Charter of the Organization of American States from 30 April 1948 URL: https://www.oas.org/en/sla/dil/inter_american_treaties_A-41_charter_OAS.asp
33. Charter of the United Nations from 26 June 1945 URL: <https://www.un.org/en/charter-united-nations/>
34. Chen Duanhong On the Particularity of the National Security Concept of Special Administrative Regions under the Condition of "One Country, Two Systems" URL: <http://hk.zijing.org/2018/0122/750657.shtml>
35. Constitution of the republic of Ecuador. URL: <https://pdba.georgetown.edu/Constitutions/Ecuador/english08.html>
36. Daniele Schiliro Towards Digital Globalization and the Covid-19 Challenge. *International Journal of Business Management and Economic Research*. Vol. 11. № 2. 2020. pp. 1710-1716
37. David Graeber The Utopia of Rules: On Technology, Stupidity, and the Secret Joys of Bureaucracy. London, 2015. 272 p.
38. David Held Laws of Man, Laws of People. *Legal Theory*. 2002. Vol. 8. № 1 pp. 1 - 44
39. David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt, Jonathan Perraton Contents and Introduction. *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. 1999. Pp. 1-31
40. David L. Blaney, Naeem Inayatullah, The Westphalian Deferral. *International Studies Review*. Vol. 2. №2. 2000. Pp. 29-64.
41. Delphine Strauss, Loss of working hours to equal 195m full-time jobs, UN agency warns. URL: <https://www.ft.com/content/d78b8183-ade7-49c2-a8b5-c40fb031b801>
42. Dieter Grimm Sovereignty: The Origin and Future of a Political and Legal Concept. Columbia, 2015. 192 p.

43. Eero Kaila Character Virtues and Forms of Government: Plato and Aristotle. The World Congress of Philosophy: The Philosophy of Aristotle (Vol. 3), 2018 (Athens, 2018). Helsinki: University of Helsinki, 2018. 11 p.
44. Eric Hobsbawm Nations and Nationalism Since 1780: Programme, Myth, Reality. Cambridge, 1992. 206 p.
45. Ernest Renan What Is a Nation? URL: https://web.archive.org/web/20110827065548/http://www.cooper.edu/humanities/core/hss3/e_renan.html
46. Ernst Hartwig Kantorowicz, The King's Two Bodies: A Study in Mediaeval Political Theology. Princeton, 1997. 568 p.
47. Financial Times, FT Interview: Emmanuel Macron says it is time to think the unthinkable. URL: <https://www.ft.com/content/3ea8d790-7fd1-11ea-8fdb-7ec06edeef84>:
48. Francis Fukuyama Political Order and Political Decay: From The Industrial Revolution To The Globalization of Democracy. New York, 2014. 672 p.
49. Francis Fukuyama The End of History and the Last Man. New York, 2006. 432 p.
50. Giafranco Poggi Development Of The Modern State A Sociological Introduction. Stanford, 1978. 175 p.
51. Giorgio Agamben Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life. Stanford, 1998. 216 p.
52. Guy Gugliotta, The Great Human Migration URL: <https://www.smithsonianmag.com/history/the-great-human-migration-13561/>
53. Henry Kissinger World Order. New York, 2014. 432 p.
54. IMF, Policy Responses to COVID-19 URL: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>

55. Immanuel Wallerstein *The Modern World-System. Vol. 1 Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century.* California, 2011. 440 p.
56. International Law Commission, *Codification of the International Law Relating to Diplomatic Intercourse and Immunities Memorandum prepared by the Secretariat.* URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_98.pdf
57. International Telecommunication Union, *Overview of ITU's History* URL: <https://www.itu.int/en/history/Pages/ITUsHistory.aspx>
58. Introductory statement by Commissioner Phil Hogan at Informal meeting of EU Trade Ministers. URL: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/hogan/announcements/introductory-statement-commissioner-phil-hogan-informal-meeting-eu-trade-ministers_en
59. Ishaan Tharoor, *The man who declared the 'end of history' fears for democracy's future* URL: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/02/09/the-man-who-declared-the-end-of-history-fears-for-democracys-future/>
60. James Jupp *The Australian People: An Encyclopedia of the Nation, Its People and Their Origins.* Cambridge, 2001. 940 p.
61. James Livesey *Making Democracy in the French Revolution.* Harvard, 2001. 326 p.
62. Jean Bodin, edited by Julian H. Franklin. *Bodin: on Sovereignty.* Cambridge, 1992. 141 p.
63. Jerry H. Bentley *Cross-Cultural Interaction and Periodization in World History* *The American Historical Review* Vol. 101 . № 3. 1996. Pp. 749-770
64. Karl Marx, Friedrich Engels *Manifesto of the Communist Party.* *Marx Engels Selected Works.* 1968. Pp. 31-64.

65. Kathryn Kranhold Social Media in 2020: A Year of Misinformation and Disinformation URL: <https://www.wsj.com/articles/social-media-in-2020-a-year-of-misinformation-and-disinformation-11607712530>
66. Kenichi Ohmae The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies. New York, 1995. 214 p.
67. Kevin H. O'Rourke, Jeffrey G. Williamson Globalization and History: The Evolution of a Nineteenth-century Atlantic Economy. Cambridge, 1999. 343 p.
68. Kevin H. O'Rourke, Jeffrey G. Williamson When did globalisation begin? *European Review of Economic History*. Vol. 6. № 1. 2002 Pp. 23-50
69. Kinnto Lucas New Constitution Addresses Demand for 'Plurinational' State. URL: <https://web.archive.org/web/20120323125736/http://www.ipsnews.net/news.asp?idnews=42235>
70. Kofi Annan. Two concepts of sovereignty. *The Economist*, 16.09.1999 ed. URL: <https://www.economist.com/international/1999/09/16/two-concepts-of-sovereignty>
71. Lassa Oppenheim International Law, a treatise. London, 1905. Vol 1. 1309 p.
72. Lilian Yamamoto, Miguel Esteban Atoll islands and climate change: disappearing States? URL: <https://unu.edu/publications/articles/atoll-islands-and-climate-change-disappearing-states.html#>
73. Manfred Steger Globalization: A Very Short Introduction. Oxford, 2003. 148 p.
74. Miguel Esteban, Lilian Yamamoto Atoll Island States and Climate Change: Sovereignty Implications. URL: https://www.academia.edu/33906975/Atoll_Island_States_and_Climate_Change_Sovereignty_Implications
75. Montevideo Convention on the Rights and Duties of States from 26 December 1933 URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20165/v165.pdf>

76. MSN, Ten billionaires reap \$400bn boost to wealth during pandemic. URL: <https://www.msn.com/en-gb/news/world/ten-billionaires-reap-24400bn-boost-to-wealth-during-pandemic/ar-BB1c4g61>
77. Neil Dias Karunaratne The Globalization-Deglobalization Policy Conundrum. *Modern Economy*. Vol 3. № 4. 2012. Pp. 373-383
78. Nicholas Herbert Stern The Economics of Climate Change: The Stern Review. Cambridge, 2007. 692 p.
79. Nick Bisley Rethinking Globalization. New York, 2007. 288 p.
80. Nitsan Chorev, The crisis of neoliberalism and the future of international institutions: A comparison of the IMF and the WTO. *Theory and Society*. Vol. 38. № 5 .2009. Pp. 459-484
81. Oksana Udovyk Beyond the Conflict and Weak Civil Society; Stories from Ukraine: Cases of Grassroots Initiatives for Sustainable Development. *East/West: Journal of Ukrainian Studies*. Vol. IV. № 2. 2017. Pp. 187-210.
82. Paul Hirst, Grahame Thompson, Simon Bromley Globalization in Question. Cambridge, 2009. 304 p.
83. Paul James & Manfred B. Steger A Genealogy of ‘Globalization’: The Career of a Concept. *Globalizations*. Vol 11. № 4. 2014. Pp. 417-434
84. Paul Meerts PIN Policy Brief On Challenges To Diplomatic Negotiation. URL: <https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/PB%20Challenges%20to%20Diplomatic%20Negotiation.pdf>
85. Peter Hiscock Archaeology of Ancient Australia. Routledge, 2007. 360 p.
86. Peter J. Spiro, Globalization and the (Foreign Affairs) Constitution. *Ohio State Law Journal*. Vol. 63. № 2. 2002. Pp. 649-729
87. Phil Williams Violent Non-State Actors And National And International Security URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/93880/VNSAs.pdf>
88. Philip G. Cerny The competition state today: from raison d’État to raison du Monde. *Policy Studies*. Vol. 41. № 3. 2009. Pp. 5-21

89. Polina Campbell The Role of International Organisations in the Russia-China Relationship. Culture Mandala: The Bulletin of the Centre for East-West Cultural and Economic Studies. Vol. 12 № 1. 2016. Pp. 19-22
90. Ramon Masnou i Boixeda Notes on Nationalism. Barcelona, 2002. 146 P.
91. Rebecca Weintraub, Asaf Bitton, and Mark L. Rosenberg, The Danger of Vaccine Nationalism URL: <https://hbr.org/2020/05/the-danger-of-vaccine-nationalism>
92. Resolution adopted by the General Assembly on 16 September 2005 from 24 October 2005. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf
93. Robert O. Keohane The Globalization of Informal Violence, Theories of World Politics, and "The Liberalism of Fear." URL: <https://essays.ssrc.org/sept11/essays/keohane2.htm>
94. Rukshad Davar Protectionism in the COVID-19 era: A step back for the global economy? URL: <https://www.financialexpress.com/economy/protectionism-in-the-covid-19-era-a-step-back-for-the-global-economy-indian-gdp-trade-fdi/2145621/>
95. Samuel Volkin How has COVID-19 impacted supply chains around the world? URL: <https://hub.jhu.edu/2020/04/06/goker-aydin-global-supply-chain/>
96. Sandra Wappelhorst, Dale Hall, Mike Nicholas, Nic Lutsey Analyzing Policies To Grow The Electric Vehicle Market in European Cities (International Council on Clean Transportation Whitepaper) URL: https://theicct.org/sites/default/files/publications/EV_city_policies_white_paper_fv_20200224.pdf
97. Saskia Sassen Losing Control?: Sovereignty in the Age of Globalization. Columbia, 1996 p. 128 p.

98. Sergiusz Bober Sovereignty and multiculturalism/plurinationalism in the Indian and Nigerian federal systems of government. *Horyzonty Polityki*. Vol. 7, № 18. 2016. Pp. 125-144.
99. The Economist, Rich countries grab half of projected covid-19 vaccine supply. URL: <https://www.economist.com/graphic-detail/2020/11/12/rich-countries-grab-half-of-projected-covid-19-vaccine-supply>
100. Timothy Mitchell Rule of Experts: Egypt, Techno-Politics, Modernity. California, 2002. Pp. 413
101. Timothy Noah, Bill Clinton's Classy Moment URL: <https://slate.com/news-and-politics/2009/05/bill-clinton-accepts-responsibility-for-the-recession.html>
102. UN, Responsibility To Protect. URL: <https://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.shtml>
103. United Nations, Growth in United Nations membership, 1945-present URL: <https://www.un.org/en/sections/member-states/growth-united-nations-membership-1945-present/index.html>
104. Walden Bello Deglobalization: Ideas for a New World Economy. New York, 2004. 132 p.
105. WHO, COVAX: Working for global equitable access to COVID-19 vaccines URL: <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>
106. William A. Edmundson Political Authority, Moral Powers and the Intrinsic Value of Obedience. *Oxford Journal of Legal Studies*. Vol. 30. № 1. 2010, Pp. 179–191
107. William Davies The Limits of Neoliberalism: Authority, Sovereignty and the Logic of Competition. London, 2016. Pp. 248
108. William P. Slomanson, Fundametal Perspectives on International Law, Sixth Edition. Boston, 2011. 792 p.
109. Winston P. Nagan, Craig Hammer The Changing Character of Sovereignty inInternational Law and International Relations. URL:

<https://scholarship.law.ufl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1592&context=facultypub>

110. World Bank Group The economic impact of the 2014 ebola epidemic: Short- and Medium-Term Estimates for West Africa. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/20592/9781464804380.pdf?sequence=6>
111. WTO, World Trade Statistical Review 2020. URL: https://www.wto.org/spanish/res_s/statis_s/wts2020_s/wts2020_s.pdf